

Representantforslag 123 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Lars Myraune

Dokument 8:123 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Lars Myraune om en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen

Til Stortinget

Bakgrunn

«Program for digital kompetanse 2004–2008» beskrev det som en hovedutfordring å øke den pedagogiske bruken av IKT i læringsarbeidet på alle nivåer i utdanningen. Denne satsingen, initiert av daværende utdannings- og forskningsminister Kristin Clemet og regjeringen Bondevik II, er for lengst utløpt uten at det er tatt nye initiativ på nasjonalt nivå for å følge opp og overvåke utviklingen knyttet til IKT i opplæringen etter innføringen av Kunnskapsløftet.

Digital kompetanse er blant de grunnleggende ferdighetene norske elever skal utvikle i løpet av skolegangen. I Kunnskapsløftet 2006 ble digitale ferdigheter nedfelt som en av fem grunnleggende ferdigheter alle norske elever skal tilegne seg gjennom grunnopplæringen. Fra innføringen av Kunnskapsløftet i 2006 er oppøving av digitale ferdigheter gradvis tatt inn i fagene.

Bruken av datamaskin i undervisningen øker. Stadig flere elever i ulike alderstrinn oppgir å bruke datamaskin som en del av undervisningen, viser undersøkelsen «ITU Monitor 2009». Tilsvarende tendens ser man blant lærerne. Den tekniske infrastrukturen som skal muliggjøre dette, er blitt videreutviklet i stadig flere skoler. Undersøkelsen ITU Monitor 2009, som har som mål å kartlegge faglig og pedagogisk bruk av IKT i skolen, opplyser at nær 9 av 10 elever opplever at de har tilgang til datamaskin på skolen

når de har behov for det. På VG2 sier 87 prosent av elevene seg helt eller delvis enig i at de har tilgang til datamaskin på skolen når de har behov for det. Tilsvarende tall for 9. trinn er 80 prosent, og 87 prosent for 7. trinn. Samme undersøkelse slår fast at det er store variasjoner mellom elever, trinn og skoler når det gjelder bruk av IKT i opplæringen. Videre er det store forskjeller mellom lærernes bruk av IKT i undervisningen. Disse funnene viser at det er grunn til bekymring. En ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen vil være et viktig tiltak for å motvirke at det utvikler seg et digitalt skille mellom elever, lærere og skoler.

Tidligere nasjonale strategier

Regjeringen Bondevik II la i 2004 frem «Program for digital kompetanse 2004–2008». Dette nasjonale programmet presenterte blant annet tydelige mål og planer for bruken av IKT i undervisningen i skolen. Programmet utløp i 2008 og har siden ikke blitt fornyet til tross for at det fortsatt er til dels store ulikheter i bruk av IKT i skolen og at det knytter seg en rekke andre utfordringer til IKT-bruk.

Det nevnte programmet la vekt på fire hovedmål, med tilhørende strategier og planer:

- Infrastruktur
- Kompetanseutvikling
- Digitale læringsressurser
- Forskning og utvikling

Dette er hovedmål en ny nasjonal strategi for IKT i opplæringen med fordel kan bygge videre på. Utviklingen innen IKT-feltet går raskt, og norske utdanningsinstitusjoner og kommuner har investert betydelige beløp i teknisk infrastruktur. En ny nasjonal strategi som bygger på disse forutsetningene, vil kun-

ne sikre en mest mulig hensiktsmessig og pedagogisk riktig bruk av IKT i undervisningen.

I tillegg har Kommunenes Sentralforbund utarbeidet strategien «IKT og grunnopplæringen 2008–2012, lokal digital agenda i skolen». Denne skisserer utfordringer og muligheter for skoleeierne, kommuner og fylkeskommuner, når det gjelder bruk av IKT i opplæringen. Dette er et prisverdig tiltak, men utelukker ikke behovet for en nasjonal strategi som også kan belyse forhold knyttet til for eksempel lærerutdanningen og sikre at målsettingene i Kunnskapsløftet kan nås. Det er et nasjonalt ansvar å bidra til et likeverdig skoletilbud i hele landet.

Teknisk infrastruktur

ITU Monitor 2009 viser at tilgang på datamaskiner spiller en viktig rolle i utviklingen av digitale ferdigheter. I så henseende har den store satsingen på forbedret teknisk infrastruktur vært positiv. Antallet PC-er tilgjengelige for elevene har økt, men det er fortsatt store variasjoner mellom skoler. Som ITU monitor påpeker, så kan det være lett å tro at størstedelen av arbeidet er på plass når den tekniske infrastrukturen er installert. Tvert imot er det da det reelle arbeidet med digital kompetanse begynner. Det springende punktet er ikke at infrastrukturen finnes, men at den anvendes på en faglig og pedagogisk riktig måte. Her er lærernes kompetanse avgjørende.

Bruk av IKT i opplæringen

Det er et paradoks at det den senere tiden er foretatt betydelige investeringer i infrastruktur i skoler landet rundt, uten at dette har blitt fulgt opp av en nødvendig tydeliggjøring av hvordan dette utstyret skal brukes i undervisningen og hvilke faktiske digitale ferdigheter elevene skal tilegne seg. Det holder ikke at elevene har tilgang på PC-er i undervisningen hvis lærerne ikke er i stand til å ta dette verktøyet i bruk på en pedagogisk hensiktsmessig måte. Det er også lite kunnskap om hvordan investeringene som er foretatt, utnyttes på en pedagogisk måte. Det betyr at det kan være store variasjoner mellom skoler uten at det er etablert systemer for å fange opp dette.

Det er avdekket betydelige forskjeller med hensyn til hvordan lærere bruker IKT i undervisningen. I nevnte ITU Monitor-undersøkelse kommer det frem at lærere på samme trinn oppgir svært ulik praksis for bruk av IKT i undervisningen. Mye avhenger av den enkelte lærers faglige trygghet på IKT som en integrert del av undervisningen. En nasjonal strategi må ha som mål å komme med forslag til tiltak for å korrigere disse forskjellene.

Nasjonal prøving av digitale ferdigheter

På bakgrunn av at digitale ferdigheter er nedfelt som en kjernekompetanse i Kunnskapsløftet og tilhø-

rende læreplaner, bør det vurderes om det er nødvendig å innføre nasjonal prøving for å teste om elevene tilegner seg de nødvendige kunnskapene. Systematisk testing er en nødvendig kvalitetssjekk for å forsikre seg om at elevene lærer seg forutsatte digitale ferdigheter. De nasjonale prøvene må utformes slik at man også får testet ut elevenes digitale ferdigheter.

En nasjonal strategi for IKT i opplæringen vil være viktig for å holde fokus på innholdet og kunne vurdere om undervisningen i grunnopplæringen er treffsikker nok.

Kompetanse hos lærerne

Resultater fra ITU Monitor 2009 viser at enkelte skoler har kommet ganske langt når det gjelder bruk av digitale læringsressurser, mens for en stor del av skolene er det langt igjen både når det gjelder utvikling og bruk av fagspesifikke digitale læringsressurser. I oppsummeringen av funnene i ITU Monitor 2009 påpekes det at kompetanseutvikling for lærere fremstår som et systemproblem med stor betydning for skolen og det som skjer i undervisningen. Det forventes i norske skoler at lærere, uavhengig av om de er digitalt kompetente eller ikke, skal lære elever hvordan de skal søke etter informasjon, klare å reflektere rundt etiske dilemmaer og løse ganske avanserte problemer ved hjelp av IKT. Det konkluderes derfor med at det er behov for nye forpliktende planer og målrettede ressurser til en strategisk kompetanseheving av dagens lærere og lærerstudenter.

Lærerutdanningen har vært gjenstand for en betydelig fornyelse, uten at dette ser ut til å ha resultert i et økt fokus på å inkludere digitale ferdigheter. Skal elevene lære å mestre denne femte ferdigheten på en tilfredsstillende måte, må kompetanse om IKT være en integrert og prioritert del av lærerutdanningen. Det er avgjørende for å lykkes med elevenes opplæring i digitale ferdigheter at nyutdannende lærere går inn i skolen med de nødvendige pedagogiske kunnskapene om hvordan IKT kan brukes som et virkemiddel i undervisningen.

Det er en samfunnsutfordring å sette skolen og lærerne i stand til å motvirke at det utvikler seg digitale skiller blant elevene. Vektlegging av digitale ferdigheter på linje med lesing, skriving og regning betyr at elever og foreldre har rett til å forvente at undervisningspersonellet i skolen har god og oppdatert kunnskap om bruk av IKT i undervisningen. Dette forplikter lærerutdanningsinstitusjonene til å utdanne faglig oppdaterte lærere som evner å ta i bruk IKT som pedagogisk virkemiddel og som en integrert del av undervisningen i alle fag. IKT i undervisningen setter også høye krav til de lærerne som i dag arbeider i skolen. Disse må tilbys etter- og videreutdanning slik at alle lærere behersker bruk av IKT i undervisningen. En ny nasjonal strategi og tiltak i samarbeid med skoleeierne som legger til rette for ytterligere

kompetanseheving for dagens lærere, vil være et viktig skritt i denne retningen.

Det er i dag få utdanningstilbud knyttet til pedagogisk bruk av IKT i opplæringen. Høgskolen Stord/Haugesund tilbyr masterutdanningen «IKT i læring». Utdanningen bidrar til å styrke læreres kompetanse i bruk av digitale læremidler, og vil kunne være en nyttig erfaringskilde i arbeidet med å gjøre digital kompetanse til en bedre integrert del av lærerutdanningen.

Digitale læremidler

Økt fokus på IKT i skolen forutsetter også et kritisk blikk på utvikling og bruk av digitale læremidler i skolen. Formidlingen av digital kompetanse forutsetter at skolen også evner å ta i bruk tilpassede digitale læremidler. Tilbudet av digitale læremidler er økende, og det er viktig at det stilles samme krav til kvalitet til læremidler i digital form som i tradisjonell bokform. Det fylkeskommunale samarbeidet Nasjonal digital læringsarena (NDLA) er et uttrykk for et ønske om å bedre tilgangen til digitale læringsressurser for elever i videregående opplæring. Det er likevel grunn til å peke på at dette må regnes som nybrottsarbeid, og det er reist kritiske spørsmål knyttet til kvalitetssikring av det lærestoffet som presenteres gjennom NDLA.

På bakgrunn av dette er det viktig å ha et system som bidrar til en løpende kvalitetsvurdering av de læremidlene som til enhver tid er i bruk. En nasjonal strategi for bruk av IKT i undervisningen vil i så henseende være et riktig utgangspunkt for dette arbeidet.

Administrativ bruk av IKT

Like viktig som det er å ha fokus på bruk av IKT i selve undervisningssituasjonen, er det viktig å ha fokus på administrativ bruk av IKT i skolen. Stortin-

get behandlet nylig Meld. St. 19 (2009–2010) Tid til læring – oppfølging av Tidsbrukutvalgets rapport, der det ble pekt på at gode IKT-løsninger i skolen er viktig for å kunne redusere tiden til administrativt arbeid knyttet til elever og drift av skolen. I forlengelse av dette er det på sin plass å se på hvordan bruk av IKT i skolen kan bidra til å effektivisere tidsbruken både for skoleledere og lærere. Målet må være å frigjøre mer tid til pedagogisk ledelse og skolens kjerneoppgave; oppfølging av den enkelte elev.

Bindeledd mellom skole og hjem

Det er bred enighet om at tett kontakt mellom hjem og skole er viktig for å øke elevenes læringsutbytte. Dette kom senest frem under behandlingen av Meld. St. 19 (2009–2010) Tid til læring – oppfølging av Tidsbrukutvalgets rapport. På det nåværende tidspunkt er det i stor grad opp til hver enkelt skole og lærer hvordan dette organiseres og hva som er målet for denne kontakten. Et element i den foreslåtte nasjonale strategien for IKT i skolen bør derfor være hvordan digitale verktøy kan brukes for å legge til rette for å videreutvikle kontakten mellom hjem og skole.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny strategi for IKT i opplæringen med vekt på styrket lærerkompetanse, bedre integrering i fagene, utvikling av gode digitale ferdigheter hos elevene, forenkling av administrative gjøremål og videreutvikling av kontakten mellom skole og hjem.

4. april 2011

